

Door *Caroline Wisse-Weldam*

Het heerlijk avondje

Inleiding

Volgende maand is het weer feest: Sinterklaas en Kerstmis staan voor de deur. De meeste mensen genieten van de sfeer en de gezelligheid die deze tijd met zich meebrengt. Maar er zijn ook mensen die opzien tegen de verplichtingen die ook bij deze feesten kunnen horen: lootjes trekken, surprises maken en dichten.

Opzet van deze lesbrief

Om je die stress dit jaar te besparen, gaat deze lesbrief over dichten. Je maakt geen simpele sinterklaasrijmpjes, maar opvallende dichtvormen:

- een naamdicht,
- een klankdicht,
- een raadselgedicht.

Je krijgt uitleg en gaat zelf aan de slag.
En als klap op de vuurpijl maak je een surprise! Veel dichtplezier!

Uitleg over de dichtsoorten

Naamdicht

In een naamdicht vormen de eerste letters van de regels van boven naar beneden een naam. Een naamdicht mag rijmen, maar dat hoeft niet. Het bekendste voorbeeld van een naamdicht is het Nederlandse volkslied, het Wilhelmus. Als je alle eerste letters van de eerste regels van alle coupletten op een rij zet, ontstaat de naam *Willem van Nassou* (Willem van Oranje). Op www.wilhelmus.nl kun je alle vijftien coupletten bekijken.

Hieronder staan twee naamdichten. Het laatste gedicht somt de eigenschappen op van degene over wie het gedicht gaat.

Bijna altijd ben ik te laat op school.
Als ik nou eens eerder op zou staan?
Slapen is ook zo heerlijk!

Intelligent
Nuchter
Grappig
Eigenwijs

Opdracht 1

Maak een naamdicht. Als je dit gedicht op een sinterklaascadeautje plakt, mag je die persoon best een beetje plagen. Vergeet dus vooral die grote blunder niet nog eens te noemen.

Bij een kerstcadeautje kun je een gedicht schrijven over alle goede eigenschappen van die persoon of over wat er het afgelopen jaar is gebeurd.

Doe het zo

- stap 1 Bedenk voor wie je het gedicht maakt (een familielid, vriend of klasgenoot).
- stap 2 Schrijf de letters van de naam onder elkaar op. Laat ze opvallen door ze bijvoorbeeld groter te maken of te versieren.
- stap 3 Maak van elke letter een woord dat of een zin die met die persoon te maken heeft. Een naamdicht mag rijmen, maar dat hoeft niet.

Klankdicht

Bij een klankdicht gaat het niet om de betekenis van de woorden, maar om de klank. Een klankdicht kan bestaan uit delen van bestaande woorden of uit fantasiewoorden. In een klankdicht kun je dus eigenlijk geen fouten maken.

Wat vind je van deze?

Maajoe maajoe maajoe
 Sabie maar weet niet hoe
 Apo rata videla
 Mari mato manee
 Karra magie twee
 Ik ben zo moe

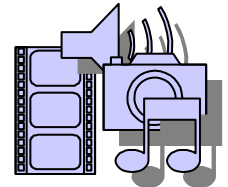
Of deze van Jan Hanlo.

De mus
 Tjilp tjilp - tjilp tjilp tjilp
 tjilp tjilp tjilp - tjilp tjilp
 tjilp tjilp tjilp tjilp tjilp tjilp
 tjilp tjilp tjilp
 Tjilp
 etc.

Opdracht 2

Maak een klankdicht. Misschien maakt de persoon voor wie je dit schrijft wel vaak een opvallend geluid. Of misschien maakt het cadeau dat je geeft geluid. Dan is het leuk om dat geluidje te gebruiken.

Doe het zo

- stap 1 Bedenk een onderwerp.
- stap 2 Schrijf geluiden en klanken op die bij jouw persoon of cadeau horen.
- stap 3 Maak van deze klankwoorden een gedicht.
- stap 4 Lees je gedicht een paar keer hardop voor. Loopt het lekker? Het herhalen van klanken hoort bij een klankdicht.
- stap 5 Aangezien het gedicht voornamelijk bestaat uit fantasiewoorden, is een begrijpelijke titel heel belangrijk. Bedenk dus een passende titel die uit gewone woorden bestaat.

Raadselgedicht

Een raadselgedicht is mysterieuzer dan een gewoon gedicht. Een raadselgedicht gaat over iets dat iedereen kent, maar het wordt niet genoemd. Je beschrijft het onderwerp aan de hand van kenmerken. Pas in de laatste zin verklap je wat het is.

Waar denk je dat dit raadselgedicht over gaat? In de laatste zin staat het antwoord.

daar sta je dan
 vlak bij mij
 ik heb het koud
 dus pak ik jou

ik leg mijn handen om jou heen
 jouw binnenste verwarmt mij
 van buiten ben je hard
 en als ik je lang laat staan, zelfs koud
 ik zet je weg
 ik heb je op
 ik let niet op
 pats!
 je ligt in duizend stukken
 ach arme jij
 ach arme ik, ik ruim je op
 en weg ermee
 dag beker!

Opdracht 3

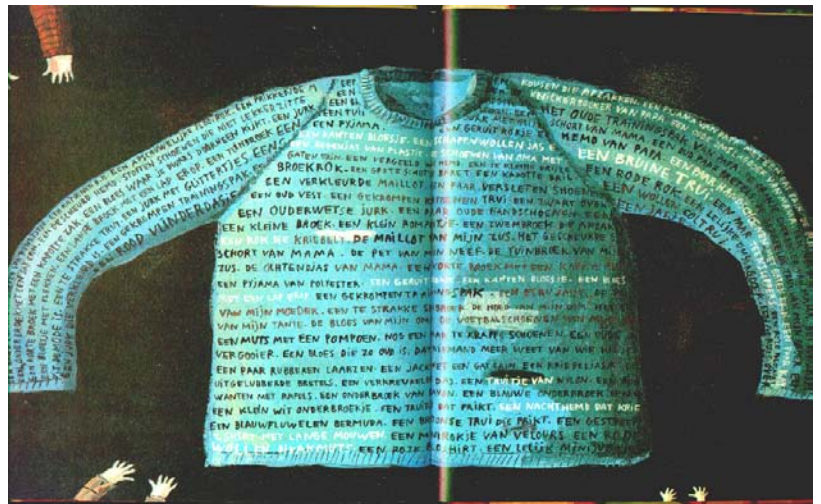
Drie keer raden wat jij nu gaat maken ... Ideaal voor bij jouw sint- of kerstcadeautje!

Doe het zo

- stap 1 Bedenk een onderwerp, bijvoorbeeld jouw cadeau.
- stap 2 Schrijf alle eigenschappen van jouw cadeau op.
- stap 3 Maak een gedicht over alle eigenschappen van je cadeau, maar waarin je niet verklapt wat het nu eigenlijk is. Het gedicht moet rijmen.
- stap 4 Pas in de laatste zin schrijf je op wat het cadeau is. Als je niet wilt verklappen wat er in jouw pakje zit, laat je deze stap weg. Zo blijft het een verrassing!

Surprise

Ken je dat? Je ziet iets en opeens moet je ergens aan denken. Dat wat je ziet, lijkt ergens op of doet je denken aan iets wat je hebt meegemaakt. Het plaatje hiernaast bijvoorbeeld. Misschien moet je denken aan die oude lievelingstrui of aan een vervelende prikkeltrui die jouw oma of tante ooit voor je breide. Met dit idee in je achterhoofd ga je een surprise maken. Dat is pas kunst!

Opdracht 4

Doe het zo

stap 1

Zoek een illustratie die past bij de persoon wiens lootje jij getrokken hebt. Dit kan een foto zijn of een mooi plaatje uit een tijdschrift. Alles kan, zolang jij het maar mooi vindt en het past bij degene voor wie je de surprise maakt. Het plaatje moet dus de fantasie prikkelen, het moet je ergens aan doen denken.

stap 2

Wat betekent de afbeelding voor degene voor wie jij deze surprise maakt?

Schrijf dit allemaal op. Je bent nu aan het *brainstormen*. Het enige wat je moet doen, is je concentreren op het plaatje en alles opschrijven wat jou te binnen schiet. Denk goed aan de persoon voor wie jij deze surprise maakt. Wat past bij hem/haar en deze afbeelding?

Kun je niets bedenken bij het plaatje? Dan kun je beter een ander plaatje uitzoeken.

stap 3

Lees alle woorden die je opgeschreven hebt. Welke vind je de beste? Welk woord past het best bij het plaatje en welk woord past het best bij degene wiens lootje jij hebt getrokken? Bij welk woord voel jij het meest?

Kies één van deze woorden. Om dat ene woord heen schrijf je een klein verhaaltje of gedichtje. Het hoeft niet lang te zijn.

Voorbeeld

Je hebt een plaatje uitgekozen van een hond. Tijdens het brainstormen heb je de volgende woorden opgeschreven:

- Moos (de naam van de hond van degene voor wie de surprise is),
- hondenriem,
- buurman,
- tuin,
- weglopen,
- ziek,
- bruin (de kleur van de hond),
- regen,
- strand.

Het woordje *weglopen* spreekt je het meest aan, omdat je heel goed weet hoeveel herinneringen die ander daarbij heeft. Ook voel je hier het meeste bij: het verdriet dat diegene had toen zijn hond was weggelopen of de blijdschap toen hij weer gevonden werd.

Je maakt dus een gedicht met of over het woord *weglopen*.

Weglopen

Ik ging met Moos wandelen in het park. Eigenlijk mogen honden niet los bij ons in het park. Toch deed ik de hondenriem los, want ik wilde dat Moos zich lekker vrij kon voelen en dat hij heerlijk kon rondrennen.

Toen zag Moos iets in de verte. Ik kon niet zien wat het was, want zo ver kon ik niet kijken. Moos wel en hij rende eropaf. Ik schrok, want ik wilde dat hij bij me bleef. Wat moest ik doen? Ik rende hem achterna en riep zijn naam: 'Moos, hier komen, kom hier, Moos!' Maar hij wilde niet luisteren. Ik bleef rennen, maar ik wist niet welke kant hij opgegaan was en het park is zo groot. Na een kwartier was Moos nog niet terug en de tranen sprongen in mijn ogen. Wat moest ik nu doen? Naar huis gaan zonder Moos? Wat zou mijn moeder zeggen?

Ik was bang en verdrietig tegelijk.

stap 4

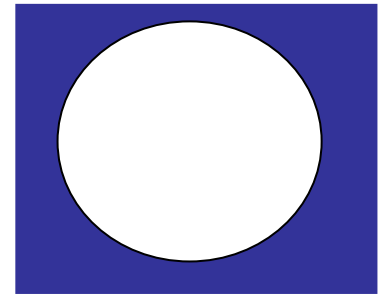
Breng het plaatje en de tekst bij elkaar, net zoals het plaatje van de trui. Als jouw plaatje heel donker is van kleur, kun je er bijna niet op schrijven. Je zou de tekst helemaal niet kunnen lezen. Dan knip je uit het midden van het plaatje iets weg en laat je de buitenrand staan. Dan kun je dus nog wel zien wat het plaatje voorstelt.

Voorbeeld

Het vierkant laat je staan en de cirkel knip je uit. In het witte gedeelte van de cirkel kun je het gedicht schrijven.

Als jij een licht plaatje hebt uitgekozen, hoef je natuurlijk niet te knippen. Dan kun je een opvallende kleur inkt of verf gebruiken om je tekst op het plaatje te schrijven.

Je kunt ook een wit vlak maken door Tipp-Ex op de afbeelding te smeren of door er een stukje wit papier op te plakken. Hierop kun je dan heel makkelijk schrijven. Dit is handig wanneer je een foto uitgekozen hebt.

Maar wat doe je nu als je tekst heel lang is en niet op het plaatje past? Dan zit er niets anders op dan een gedeelte van je tekst te kiezen en die op de afbeelding te zetten.

Soms is dat juist heel mooi, want nu moet de ander heel hard nadenken bij jouw surprise. Jij zet hem aan het denken.

stap 5

Jouw surprise is nog niet af. Natuurlijk moet er nog een mooie lijst omheen, net zoals bij de schilderijen in een museum. Denk goed na over de lijst. Een lijst is van groot belang, want die geeft net iets extra's. Een niet goed gekozen lijst kan de afbeelding per ongeluk lelijker maken en dat zou jammer zijn.

Je kunt de lijst uit karton knippen en hem versieren met bijvoorbeeld kraaltjes of gedroogde bloemen. Je kunt ook een lijst maken van aluminiumfolie of van stof. Er zijn heel veel mogelijkheden.

Je kunt een rechte lijst maken, maar bijvoorbeeld ook een lijst met heel veel krullen.

Tip

Ga naar www.rijksmuseum.nl of naar www.google.nl (zoek op *Afbeeldingen* en *schilderijlijsten*) en laat je inspireren!

stap 6

Niets vergeten?

Jawel, een echte kunstenaar zet zijn naam onder zijn surprise of kunstwerk. Dat doet hij heel klein, rechtsonder in de hoek. Meestal gebruikt hij daarvoor een afkorting van zijn naam. Vergeet niet dat jij Sinterklaas of Zwarte Piet bent!

Misschien dat jouw kunstwerk ooit net zo veel oplevert als een echte Rembrandt ... eh ... Sinterklaas!

stap 7

Plak jouw cadeautje onder je surprise, je zelfgemaakte lijst met gedicht.

Je kunt ook de lijst en het cadeautje in een doos stoppen, er kranten of zaagsel bij doen, de doos goed dichtplakken en inpakken/versieren/verven.

Maar misschien heb jij een nog beter idee, leef je uit!